

FİNLANDİYA VE İSVEÇ'İN MUHTEMEL NATO ÜYELİKLERİ

RİFAT ÖNCEL

SETA | ANALİZ

NİSAN 2022 · SAYI 371

FİNLANDİYA VE İSVEÇ'İN MUHTEMEL NATO ÜYELİKLERİ

RIFAT ÖNCEL

COPYRIGHT © 2022

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-7712-91-0

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
MUHTEMEL NATO ÜYELİKLERİ	9
MUHTEMEL SONUÇLAR	12

YAZAR HAKKINDA

RIFAT ÖNCEL

Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olan Öncel, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora eğitimini sürdürmektedir. Çalışma alanları arasında nükleer strateji, silahlanma ve savunma politikaları bulunmaktadır.

ÖZET

Bu analizde Finlandiya ve İsveç'in muhtemel NATO üyelikleri ve üyeliklerinin muhtemel sonuçları ele alınmıştır.

Rusya'nın NATO genişlemesine tepki olarak başlattığı Ukrayna'yı işgal girişimi uzun süredir askeri bir ittifak içine girmekten sakınan Finlandiya ve İsveç gibi ülkelerde İttifaka katılım yönünde güçlü bir uzlaşma ortaya çıkardı. Soğuk Savaş sonrasında gerek birbirleriyle gerekse Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve NATO ile ilişkilerini derinleştiren Finlandiya ve İsveç'in önümüzdeki iki aylık süreçte İttifaka üyelik başvurusunda bulunmaları beklenmektedir. Bu durum NATO ile Rusya arasındaki sınırları yaklaşık iki katına çıkaracakken aynı zamanda İttifakın kuzey kanadında sağlam bir hattın da ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Tarihsel olarak NATO'nun genişleme süreçlerini destekleyen Türkiye'nin söz konusu ülkelerin İttifaka kabullerine sıcak bakması olasıdır.

GİRİŞ

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin ortaya çıkardığı en önemli hususlardan biri uzun süredir askeri ittifaklara dahil olmaktan kaçınan bir savunma ve güvenlik politikası izleyen Finlandiya ve İsveç'te ortaya çıkan strateji değişikliğidir. Söz konusu ülkeler askeri bir ittifaka bağlı olmamayı gerek kendi ulusal güvenlikleri gerekse bölgesel istikrar için daha verimli bir seçenek olarak görmüştür. Bu anlamda askeri bakımdan taahhüt altına girmeme prensibinin ülke savunmalarına etkin bir şekilde hizmet ettiğini düşünmüştür. Bu bakımdan henüz birkaç ay önce Ocak 2022'de Finlandiya Başbakanı Sanna Marin'in iktidarı döneminde NATO üyeliğinin oldukça zayıf bir ihtimal olduğunu belirtmesi anlamlıdır.¹

Finlandiya ve İsveç Soğuk Savaş sonrasında 1995'te Avrupa Birliği (AB) üyesi olmuş ancak NATO'ya katılmamıştır. Yine de her iki ülke; NATO ve özellikle ABD ile güçlü ilişkiler tesis etmiş, ortak tatbikatlara katılmış ve aynı zamanda İttifakın operasyonel planlamalarına dahil olmuştur. Söz konusu iki ülke; Avustralya, Gürcistan, Ürdün ve Ukrayna ile birlikte NATO'nun geliştirilmiş fırsatlar ortağı statü-

sünde olup birlikte çalışabilirlik girişiminin ortaklarıdır.² Genel olarak Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya en yakın ittifak dışı ülkeler oldukları değerlendirilmektedir.

Rusya'nın 2014'te Kırım'ı işgal ve yasa dışı ilhakı ile birlikte tehdit algılamaları artan Finlandiya ve İsveç'te, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal hareketine başlamasıyla birlikte savunma doktrinlerinde ciddi bir değişime gitme zamanının geldiğine dair bir uzlaşma sağlandığı görünmektedir. Diğer bir ifadeyle İsveç Başbakanı Magdalena Andersson'un belirttiği gibi 24 Şubat öncesi ve sonrası tamamen iki farklı güvenlik ortamıdır.³ Bu anlamda NATO üyesi olmasalar bile Finlandiya ve İsveç, Ukrayna'ya ciddi manada silah ve gıda yardımında bulunmaktadır. Bunların arasında binlerce tanksavar ve taarruz tüfeği de yer almaktadır.⁴

Gelinen aşamada iki ülkenin gerek siyasi partilerinde gerekse halk tabanlarında NATO'ya katılıma dönük destek hiç olmadığı kadar yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. İttifak politikaları bakımından birlikte hareket etmek isteyen Finlandiya ve İsveç'in Mayıs-Haziran arasında resmi başvurularını yapmaları beklenmektedir. İlk başvuruyu Finlandiya'nın gerçekleştireceği değerlendirilirken İsveç'in de bir ay içerisinde onu takip edeceği düşünülmektedir.

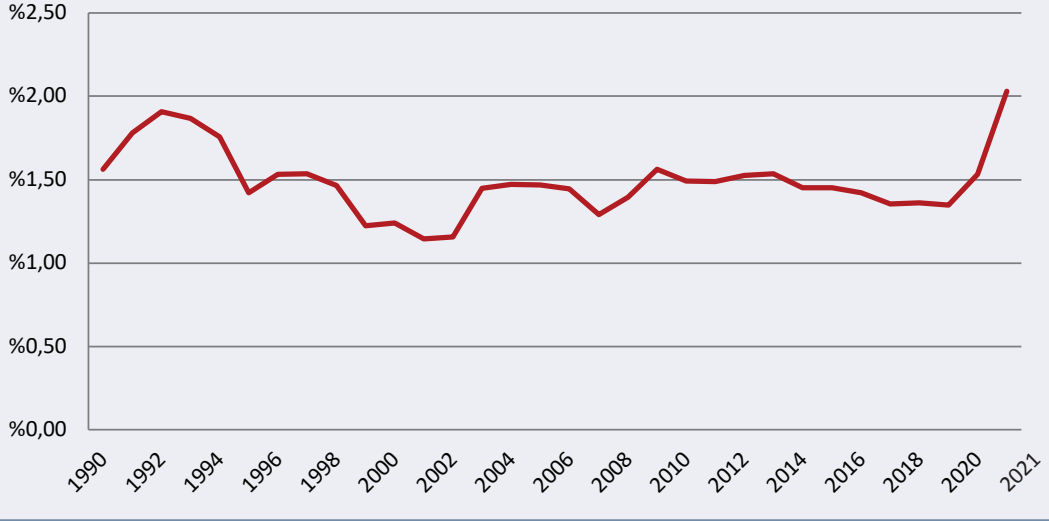
2 "Partnership Interoperability Initiative", NATO, 22 Şubat 2022, https://www.nato.int/cps/em/natohq/topics_132726.htm, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

3 Melissa Rossi, "Finland and Sweden, Moving Toward Possible NATO Membership, Brace for Russian Backlash", Yahoo News, 20 Nisan 2022, <https://news.yahoo.com/finland-and-sweden-moving-toward-possible-nato-membership-brace-for-russian-backlash-215223249.html>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

4 "Finland to Send Arms Assistance to Ukraine", Finnish Government, 28 Şubat 2022, <https://valtioneuvosto.fi/en/-/finland-to-send-arms-assistance-to-ukraine>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022); "Finland to Deliver Additional Military Materiel to Ukraine", Army Technology, 25 Mart 2022, <https://www.army-technology.com/news/finland-additional-military-aid-ukraine>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022); Lisa Bjurwald, "Sweden is Arming Ukraine — and Still Fighting Over Nato", EU Observer, 14 Mart 2022, <https://euobserver.com/world/154526>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

1 "Finland's PM Says NATO Membership is 'Very Unlikely' in Her Current Term", Reuters, 20 Ocak 2022.

GRAFİK 1. FİNLANDIYA'NIN ASKERİ HARCAMALARI (1990-2021, GSYH İÇİNDEKİ ORAN, YÜZDE)

Kaynak: SIPRI askeri harcamalar veri tabanı

MUHTEMEL NATO ÜYELİKLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Finlandiya ve İsveç, savunma ve güvenlik politikalarında tarafsızlığı benimsemiş, Soğuk Savaş boyunca da herhangi bir ittifak taahhüdü altına girmemiştir. Soğuk Savaş sonrasında ise tarafsızlık sürdürülse de ABD ve NATO ile ilişkiler ilerletilmiştir. Halihazırda Finlandiya ve İsveç NATO'nun en yoğun şekilde ortaklık geliştirdiği ülkelerin başında gelmektedir.

Finlandiya ve İsveç'in NATO ile çok yakın ilişkileri olsa da bu durum söz konusu devletlere güvenlik garantileri sağlamamaktadır. NATO'nun özünü teşkil eden ve ortak savunma ilkesini temel alan beşinci maddesi yalnızca üye devletler için geçerlidir. Dolayısıyla Finlandiya ve İsveç'in bir saldırıya uğramaları durumunda NATO güvencesi elde etmeleri için üye olmaları gerekmektedir.

FİNLANDIYA

Finlandiya Soğuk Savaş döneminde büyük ölçüde zorunlu bir tarafsızlık politikası benimsemiş-

tir. Sonraki süreçte herhangi bir askeri ittifaka dahil olmasa da özellikle İsveç, ABD ve NATO ile yaklaşarak güçlü ilişkiler tesis etmiştir. Soğuk Savaş sonrasında silahlı kuvvetlerini ve genel manada savaşma kapasite ve kabiliyetini muhafaza etmiştir. Finlandiya ordusu ulus aşırı misyonlara katkı sağlamaktan ziyade ulusal savunmaya dönük doktrinini benimsemeyi sürdürmüştür. Bu doktrin silahlı kuvvetlerin yanında Fin toplumunu da ulusal güvenliğin sağlanmasına katkı sunan asli unsurlardan biri olarak görmektedir.⁵⁶ 2017'de yapılan bir çalışmaya göre Finlandiya

5 Charly Salenius-Pasternak, "The Defence of Finland and Sweden: Continuity and Variance in Strategy and Public Opinion", *Finnish Institute of International Affairs*, Sayı: 240, (Haziran 2018), s. 4.

6 Bu durumu en iyi gösteren örnek Finlandiya'daki zorunlu askerlik uygulaması ve askeri rezerv sistemidir. On sekiz yaşından itibaren tüm erkekler 165-347 gün arasında değişen zorunlu askerlik hizmetini yapmakla yükümlüdür. Kadınlar gönüllü askerlik için başvuru yapabilmektedir. Bkz. "Conscription - a Finnish Choice", Finnish Defence Forces, <https://puolustusvoimat.fi/en/finnish-conscription-system>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022); Finlandiya ordusunun rezerv personeli 900 bin Fin vatandaşından oluşmaktadır. Buna karşın savaş zamanı Fin ordusu personel sayısı 280 bindir. Ülke nüfusunun yalnızca 5,5 milyon olduğu düşünüldüğünde ordu büyüklüğü daha iyi anlaşılabilir. Bkz. "In the Reserve", The Finnish Defence Forces, <https://intti.fi/en/in-the-reserve>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

nüfusunun yüzde 75'i ülkelerinin herhangi bir saldırıya karşı iyi bir şekilde hazırlıklı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.⁷

Rusya'nın 2014'te Kırım'ı yasa dışı ilhakından sonra Finlandiya, İsveç'le ortak tatbikat ve eğitimlere katılmış ve iki ülke ordularının birlikte çalışabilirliği artırılmaya gayret edilmiştir. Bu anlamda kara, hava ve deniz unsurları arasında sinerji oluşturularak Baltık bölgesinde caydırıcılığı güçlü ortak bir savunma gücü oluşturulmaya çalışılmıştır. Finlandiya'nın İsveç ile derinleştirdiği askeri iş birliğinin halk tarafından desteklenme oranı rekor düzeydedir. Bununla birlikte ülkenin güvenlik ortağı olarak AB'den de çok büyük destek görmektedir. Fin halkı arasında İsveç ile gerçekleştirilen askeri iş birliği yüzde 94 oranında rekor bir destek bulmuştur.⁸ Yine farklı bir çalışmaya göre ise NATO ile iş birliğine gösterilen destek yüzde 61, ABD ile iş birliğine gösterilen destek ise yüzde 59 oranında kalmıştır.⁹

Askeri iş birliğinden ziyade direkt üyelik olarak bakıldığında ise destek oranları daha düşük seviyelerde seyretmiştir. 2021'de Finlandiya halkı arasında yapılan ankete göre halkın yalnızca yüzde 28'i NATO üyeliğini desteklerken yüzde 42'si ise buna karşı çıkmıştır. Bu oran 2019'da yapılan ankete göre yüzde 8'lik bir destek artışı ortaya koysa da oldukça düşük bir seviyede kalmıştır. Ancak 28-30 Mart 2022 arasında gerçekleştirilen ankette NATO üyeliğine destek yüzde 61, karşıtlık ise yüzde 16 olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda anketten önceki 7-12 günlük zaman dilimine göre de destek oranı yüzde 7 artarken karşıtlık oranı ise yüzde 5 azalmıştır.

7 Salenius-Pasternak, "The Defence of Finland and Sweden", s. 7.

8 AB ile güvenlik iş birliği yüzde 87, ABD ile yüzde 64, NATO ile 60 oranında destek bulmuştur. Bkz. Juha Pyykönen ve Stefan Forss, *Deterrence in the Nordic-Baltic Region: The Role of the Nordic Countries Together with the U.S. Army*, (US Army War College Press, Carlisle, PA: 2019), s. 27.

9 Salenius-Pasternak, "Ambiguity and Stability in the Baltic Sea Region", *Finnish Institute of International Affairs*, Sayı: 241, (Haziran 2018), s. 3-4.

Finlandiya hükümeti 13 Nisan 2022'de "güvenlik ortamındaki değişim" üzerine resmi bir rapor yayımlamıştır. Rapor NATO'ya üye olunması durumunda elde edilecek caydırıcı kabiliyetin belirgin şekilde daha güçlü olacağını ve Baltık Denizi'nde askeri güç kullanma eşiğinin yükselerek bölgesel istikrarın artacağını belirtmektedir.¹⁰ Bu belge üzerinden Finlandiya Parlamentosunda NATO üyeliği üzerine tartışmalar başlatılmıştır. Nisan'ın ortaları itibarıyla Finlandiya Parlamentosunda 109 vekil NATO üyeliğini desteklerken yalnızca 12 vekilin buna karşı çıktığı ifade edilmektedir.¹¹

İSVEÇ

İsveç Soğuk Savaş'ın ardından savunma doktrininde ciddi bir değişime giderek silahlı kuvvetlerini kayda değer oranda küçültmüştür. Öyle ki İsveç ordusu savaş zamanı büyüklüğüne göre kara kuvvetlerini yüzde 95 azaltırken hava ve deniz kuvvetlerinde ise yüzde 70 oranında azalmaya gitmiştir. 1990'da 800 bin olan silahlı kuvvetler personel sayısı 2015'te 50 bine inmiştir.¹² Ülkenin 1990'da gayrisafı yurt içi hasılasının (GSYH) yüzde 2,6'sına denk gelen savunma bütçesi ise 2016'da yüzde 1'e düşmüştür. Bölgesel ve ulusal tehdit algılamasının Soğuk Savaş sonrasında yetersiz bulunması, ulus aşırı askeri misyonlarda destek görevinde bulunacak seviyede bir askeri yapılanmanın yeterli olacağı sonucuna ulaşılmasına yol açmıştır.¹³

Ancak Rusya'nın Kırım'ı işgalinden sonra İsveç bu yönelimini radikal bir şekilde gözden geçirmek durumunda kalmıştır. 2017'de zorunlu askerlik

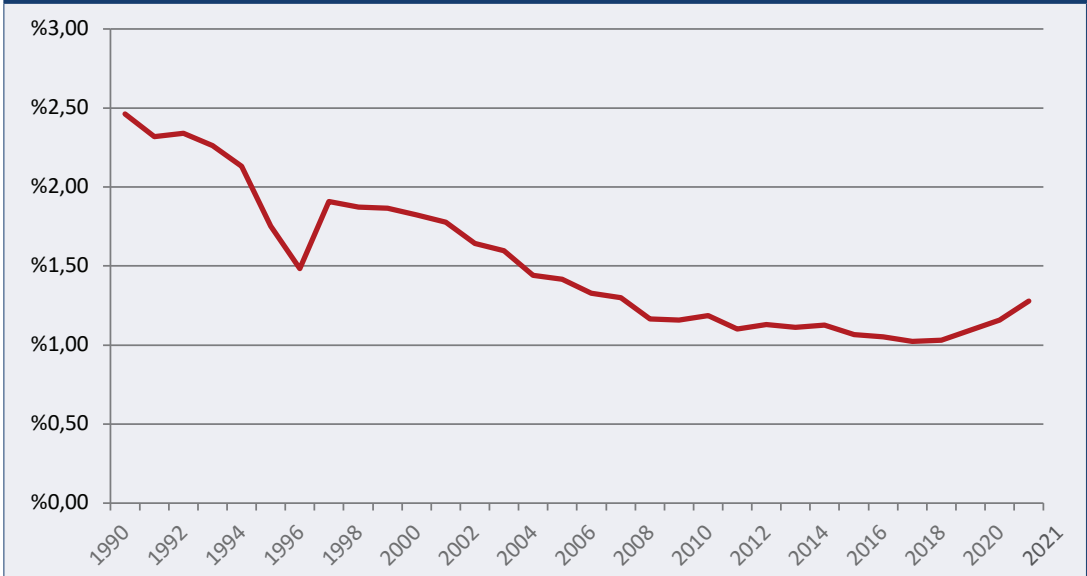
10 "Government Report on Changes in the Security Environment", *Valtiuneuvosto Statsradet*, 13 Nisan 2022, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164002>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022), s. 26.

11 Elina Kervinen, "118 Kansanedustajaa Kannattaa nyt Nato-jäsenyyttä, 11 Vastustaa – Tässä Ovat Kaikkien Kansanedustajien Kannat Täällä Hetkellä", *Helsingin Sanomat*, 18 Mart 2022, <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008684257.html>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

12 Pyykönen ve Forss, *Deterrence in the Nordic-Baltic Region*, s. 36.

13 Salenius-Pasternak, "The Defence of Finland and Sweden", s. 3-4.

GRAFİK 2. İSVEÇ'İN ASKERİ HARCAMALARI (1990-2021, GSYH İÇİNDEKİ ORAN, YÜZDE)

Kaynak: SIPRI askeri harcamalar veri tabanı

hizmeti tekrar uygulamaya konulurken Finlandiya, ABD ve NATO arasında savunma iş birlikleri hızlandırılmıştır. Yine de kendi iç askeri kabiliyetlerini somut bir şekilde artırmak için gerekli ekonomik kaynakların ayrılması hususunda ülke ciddi engellerle karşılaşmıştır. 2017'de yapılan bir çalışmaya göre İsveç halkının yalnızca yüzde 13'ü ülkelerinin herhangi bir saldırıya karşı "iyi şekilde hazırlıklı" olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.¹⁴ Daha önce belirtildiği gibi bu oran Finlandiya'da yüzde 75'tir.

İsveç ve Finlandiya başbakanları 13 Nisan 2022'de Stockholm'de bölgedeki güvenlik durumunu ve olası NATO üyeliklerini tartışmıştır. Düzenlenen ortak basın toplantısında Finlandiya Başbakanı Sanna Marin ülkesinin NATO'ya katılma kararını haftalar içerisinde vereceğini ifade ederken İsveç Başbakanı Magdalena Andersson da ülkesinin gerekli değerlendirmeleri bir an önce gerçekleştirmek istediğini belirtmiştir.¹⁵

14 Salenius-Pasternak, "The Defence of Finland and Sweden", s. 7.

15 "Swedish PM on Nato: 'I See No Point in Delaying the Process'", The Local, 13 Nisan 2022, <https://www.thelocal.se/20220413/swedish-pm-on-nato-i-see-now-point-in-delaying-the-process>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

İsveç Başbakanı Andersson ülkesinin NATO başvurusunu fazla geciktirmeden gerçekleştireceğini zira bu şekilde Eylül'de yapılacak genel seçimlerle çakışmasının önüne geçileceğini dile getirmiştir.¹⁶ İsveç hükümeti ülkenin güvenlik politikası üzerine bir tartışma başlatmış ve tüm parti üyelerinin buna katılmasını istemiştir. İsveç'in Haziran sonunda NATO'ya üyelik başvurusunda bulunacağı düşünülmektedir. Bu şekilde söz konusu husus 29-30 Haziran arasında Madrid'de gerçekleştirilecek NATO zirvesinde ele alınabilecektir.

RUSYA'NIN TEPKİSİ

Rusya'nın eski devlet başkanı ve halihazırda Rusya Güvenlik Konseyi yardımcı başkanı olan Dimitri Medvedev, Finlandiya ve Norveç'in NATO'ya katılmaları durumunda Baltık bölgesinin nükleer silahsız kalamayacağını ve dengenin tekrar yerine getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.¹⁷ Buradan

16 "Swedish PM on Nato: 'I See No Point in Delaying the Process'".

17 Guy Faulconbridge, "Russia Warns of Nuclear, Hypersonic Deployment if Sweden and Finland Join NATO", Reuters, 14 Nisan 2022.

hareketle Finlandiya ve İsveç'in yanı başında nükleer silahlarla donatılmış Rus gemilerinin ortaya çıkacağı uyarısını yapmıştır. Bunun yanı sıra Finlandiya'nın NATO'ya katılması halinde ise Rusya'nın Finlandiya sınırında daha fazla asker ve silah konuşlandırmak durumunda kalacağını belirtmiştir.

Rusya'nın Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya üyelik başvurularını engellemede yetersiz kalacağı görülmektedir.

İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılması halinde Rusya ile NATO arasındaki sınırın iki katından fazlasına yükseleceğini belirten Medvedev doğal olarak bu sınırların güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. İsveç'in NATO'ya katılması üzerine yaptığı değerlendirmede Finlandiya Körfezi'nde Rusya'nın ciddi bir biçimde kara güçleri ile hava savunmasını güçlendirebileceği ve çok miktarda deniz platformunu bölgeye konuşlandırabileceği uyarısında bulunmuştur.¹⁸

MUHTEMEL SONUÇLAR

- Halihazırda ortaya çıkan tablo Finlandiya ve İsveç'in çok büyük ihtimalle NATO'ya üyelik için başvuracaklarını göstermektedir. Gerek iki ülkede görülmemiş derecede yüksek halk desteği gerekse siyasi partiler arasında oluşan uzlaşısı NATO üyeliğinin istendiğini göstermektedir.
- Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya üyelik başvurularını Mayıs veya Haziran'da gerçekleştirmeleri beklenebilir. Zira lider düzeyinde

yapılan açıklamalar, NATO'nun Haziran sonunda Madrid'de gerçekleştireceği zirve ve İsveç'te sonbaharda gerçekleştirilecek seçimler başvuru kararının mümkün olduğunca çabuk halledilmesi yönünde bir uzlaşmayı da ortaya çıkarmıştır.

- NATO'yu kuran 1949'daki Kuzey Atlantik Antlaşması'nın 10. maddesinde üye ülkelerin oy birliğiyle İttifaka katkı yapabilecek farklı bir Avrupa ülkesini üyeliğe davet edebilecekleri ifadeleri yer almakta olup NATO'nun açık kapı politikası da söz konusu maddeye dayanmaktadır.¹⁹ Finlandiya ve İsveç'in İttifak üyeliğine NATO nezdinde oldukça sıcak bakılmaktadır. Nitekim NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Finlandiya ve İsveç'in İttifaka en yakın devletler olduğunu belirtmiştir.
- Finlandiya ve İsveç'in NATO üyesi olması için halihazırda üye olan otuz devletin tamamının söz konusu süreci desteklemesi gerekmektedir. Yani yeni bir devletin İttifaka kabulü oy birliği ile gerçekleşmektedir. Onay süreci zaman alacağından resmi üyelik statüsüne kavuşulmasının aylar ve hatta bir yıllık bir zaman alacağı değerlendirilmektedir. Bu süre zarfında Finlandiya ve İsveç'e NATO dışı bir güvenlik garantisi verilebilir. Örneğin ABD tarafından NATO üyeliği gerçekleşene kadar çeşitli güvenlik taahhütleri sunulabilir. Ancak güvenlik garantisi verilme bile Rusya'nın halihazırdaki askeri durumu Finlandiya veya İsveç'e karşı ciddi bir askeri hareket yapmasını kabiliyet bakımından imkansız kılacaktır.

¹⁸ Faulconbridge, "Russia Warns of Nuclear, Hypersonic Deployment if Sweden and Finland Join NATO".

¹⁹ "The North Atlantic Treaty", NATO, 4 Nisan 1949, https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2022).

- Rusya'nın Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya üyelik başvurularını engellemede yetersiz kalacağı görülmektedir. Şu ana kadar Moskova tarafından yapılan açıklamaların herhangi bir karşılığı olmamış ve olacağı yönünde bir işaret de bulunmamaktadır. Bunun temel sebebinin askeri kapasitesinin yanı sıra Rusya'nın kredibilitésinin de aşınması olduğu söylenebilir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'daki işgal girişiminde askeri olarak etkisiz kalmasının yanında uzun yıllardır nükleer silahları bir uyarı ve tehdit unsuru olarak kullanması kredibilitésine de gölge düşürmüştür. Keza Rusya'nın 2016'dan itibaren zaten Kaliningrad'a nükleer başlık taşıyan Iskander seyir füzelerini yerleştirdiği düşünülmektedir. Litvanya Savunma Bakanı Arvydas Anusauskas bu noktaya dikkat çekerek Rus nükleer füzelerinin senelerdir ülkesine 100 kilometre mesafede bulunduğunu vurgulamıştır.²⁰
- Finlandiya ve İsveç'in NATO üyesi olması –Finlandiya'nın Rusya ile sahip olduğu 1.340 kilometre uzunluktaki sınır nedeniyle– askeri çıktılarının yanı sıra siyasi bir mesaj niteliği de taşıyacaktır. Zira bu sınırla birlikte NATO-Rusya sınırı iki katına çıkacaktır. Bu durum ise NATO'nun genişlemesine karşı Moskova yönetiminin uzun yıllardır dile getirdiği endişelerin kesin bir reddi mesajını taşıyacaktır.
- Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya üye olması durumunda ilk etapta İttifak içinde AB'nin etkisi artacak gibi görünse de ABD'nin bu iki ülke ile sıkı ilişkileri nedeniyle NATO içindeki Amerikan hakimiyeti devam edecektir. Hatta geleneksel olarak ABD ve NATO'dan ziyade AB'ye yakın olan Finlan-

diya'nın Washington yönetimiyle daha fazla yakınlaşması izlenebilir. Kaldı ki Şubat'ta ABD ile 64 adet F-35 uçağı alımını içeren anlaşmanın imzalanması ilişkilerin seyrinin doğrultusunu bir parça göstermektedir. Bu anlamda Norveç ve Danimarka'nın F-35 program partnerleri olduğu ve halihazırda söz konusu uçağın aktif kullanıcıları arasında yer aldıkları da belirtilmelidir.

- Finlandiya'nın mevcut savunma bütçesi NATO standardı olan GSYH'nin yüzde 2'sinin üstündedir. İsveç'in ise savunma bütçesini geçen sene 7 milyar dolar seviyesinden bu yıl 11 milyar dolar civarına çıkarılması beklenmektedir. Bu miktara ulaşılması aynı zamanda İsveç'i NATO hedefi olan yüzde 2'ye de ulaştıracaktır.
- Gerek Finlandiya gerekse İsveç önümüzdeki süreçte uzun menzilli hassas vuruş yeteneklerine özel bir önem vermeye çalışabilir zira bu durum hem önceki hükümet raporlarında çizilen planla hem de NATO üyeliğiyle uyumlu olacaktır. Büyük oranda engellemeye dayalı bir caydırıcılık doktrinine sahip olan bu ülkeler NATO üyeliği ile birlikte cezalandırmaya dayalı kabiliyetlere de ağırlık vermeye başlayabilir. Keza Finlandiya hükümetinin Şubat 2017'de yayımladığı savunma raporunda ülkenin özellikle istihbarat, siber savunma ve uzun menzilli saldırı kabiliyetlerine ihtiyaç duyacağı ifade edilmiştir.²¹ Buradan hareketle geçtiğimiz yıllarda her iki ülke de hassas güdümlü uzun menzilli mühimmatlara yatırım yapmaya ve ofansif kabiliyetlerini geliştirmeye başlamıştır. Bu durum halihazırda somut bir askeri denge değişimi oluşturmasa da uzun vadeli sürmesi halinde Rusya tarafında ciddi bir tehdit algılamasını

20 "Russia Already has Nuclear Weapons in the Baltic Region, Says Lithuania", Reuters, 14 Nisan 2022.

21 Pyykönen ve Forss, *Deterrence in the Nordic-Baltic Region*, s. 29.

ortaya çıkarabilecektir.²² Yine de Finlandiya ve İsveç'in füze yatırımlarının uzun vadede –Polonya örneğinde olduğu gibi– siyasi, askeri ve ekonomik faktörler nedeniyle belirli bir düzeyde kalması ve daha çok NATO ofansif kabiliyetleri kapsamında yardımcı bir unsur olması beklenebilir.

- Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliklerine Viktor Orban yönetimindeki Macaristan'ın Rusya ile yakın ilişkilerinden dolayı karşı çıkabileceği ihtimali gündeme gelmiştir. Orban, AB'nin Ukrayna'yı işgali nedeniyle Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara katılmış ancak Rus petrol ve gazına yaptırım uygulanmaya çalışılırsa veto edeceğini belirtmiştir. Yine de Orban'ın NATO genişlemesi ile kendi ülkesinin enerji güvenliğini farklı düzeylerde değerlendirmesi beklenebilir. Zira Orban'ın AB ve ABD'yi karşısına almak pahasına Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliklerine karşı çıkması düşük bir ihtimal olarak görülmektedir.
- Türkiye bugüne kadar NATO'nun genişleme süreçlerini desteklemiştir. NATO, Türkiye'nin gerek savunma doktrini açı-

sından gerekse siyasi bağlantıları nedeniyle asli önem atfettiği unsurlardan biridir. NATO'nun varlığını güçlenerek sürdürmesi ve daha etkin bir yapıya dönüştürülmesi uzun yıllardır Türkiye'nin prensip olarak savunduğu hedeflerdir. Dolayısıyla Türkiye'nin Finlandiya ve İsveç'in üyeliklerini de desteklemesi olasıdır. Diğer taraftan Türkiye'nin bu iki ülkenin topraklarında PKK terör örgütü ve müzahir gruplara gösterilen müsamaha konusunda ciddi derecede rahatsız olduğu da vurgulanmalıdır. Dolayısıyla Türkiye, Finlandiya ve İsveç'teki muhataplarına özellikle ülkenin güney sınırlarında karşılaştığı tehditlere karşı ve yürüttüğü terörle mücadelede daha iş birlikçi bir tutum sergilemeleri yönündeki arzusunu ve taleplerini dile getirecektir. Söz konusu hususta kaydedilecek ilerlemelerle birlikte Türkiye ile İsveç gibi gelişmiş savunma sanayiine sahip bir ülke arasında yeni iş birliği alanlarının açılması sağlanabilir. Keza Türkiye geçen yıl Polonya'da bünyesinde yer aldığı NATO'nun hava polisliği misyonunda olduğu gibi Baltık bölgesinde daha faal olmak suretiyle Finlandiya ve İsveç'in ulusal güvenliklerine katkı sağlayabilecektir.

²² Charly Salonijs-Pasternak, "Friends with (Some) Benefits: How Non-Aligned Sweden and Finland View Long-Range Conventional Precision Strike", *The Nonproliferation Review*, Cilt: 27, Sayı: 1-3, s. 61-79.

FİNLANDİYA VE İSVEÇ'İN MUHTEMEL NATO ÜYELİKLERİ

RIFAT ÖNCEL

SETA | ANALİZ

Rusya'nın NATO genişlemesine tepki olarak başlattığı Ukrayna'yı işgal girişimi uzun süredir askeri bir ittifak içine girmekten sakınan Finlandiya ve İsveç gibi ülkelerde İttifaka katılım yönünde güçlü bir uzlaşma ortaya çıkardı. Soğuk Savaş sonrasında gerek birbirleriyle gerekse ABD ve NATO ile ilişkilerini derinleştiren Finlandiya ve İsveç'in önümüzdeki iki aylık süreçte İttifaka üyelik başvurusunda bulunmaları beklenmektedir. Bu durum NATO ile Rusya arasındaki sınırları yaklaşık iki katına çıkaracakken aynı zamanda İttifakın kuzey kandaında sağlam bir hattın da ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Tarihsel olarak NATO'nun genişleme süreçlerini destekleyen Türkiye'nin söz konusu ülkelerin İttifaka kabullerine sıcak bakması olasıdır.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL